

UNITED NOTHING?

OKKUPASJONEN AV VEST-SAHARA OG BEHOVET FOR FN-REFORM.

Hva gjør FN egentlig i Vest-Sahara? 18 norske ungdomsorganisasjoner har møtt de som lever under okkupasjon og i eksil.

PÅ KOKEPUNKTET

Ungdommene i okkuperte Vest-Sahara er frustrerte og snakker om å gå tilbake til krig. Ikke får de organisere seg, ikke kan de vise flagget sitt. Ytrer de feil mening om konflikten kan de bli buret inne.

I flyktningleirene på en slette i Algeries ørken sitter deres slektninger. Også de er arbeidsløse. De vet knapt hvordan de skal få dagene til å gå.

For disse ungdommene, ofre av Marokkos okkupasjon av Vest-Sahara, er det en uendelig lang vei til FNs korridorer. De venter alle på folkeavstemningen de har blitt lovet. Men Marokko nekter å innfri inngåtte avtaler. Mer enn 100 FN-resolusjoner fastslår deres rett til selvbestemmelse. Men selv det bringer ikke saken videre. «United Nothing», kaller man FN på folkemunne i Vest-Sahara.

FNs Generalsekretær uttalte i 2012 at flere utenlandske delegasjoner burde besøke området, slik at det kunne komme ut mer uavhengig informasjon. «Det er avgjørende for at FN best skal kunne bidra til en løsning på konflikten», sa Ban Ki-Moon.

18 norske organisasjoner tok ham på ordet og reiste i 2012 til Vest-Sahara og FN. Her er hva vi har lært om en handlingslammet verdensorganisasjon som ikke er i stand til å løse det siste gjenværende kolonispørsmålet på det afrikanske kontinent.

DELTAKENDE ORGANISASJONER ER:

Arbeidernes Ungdomsfylking, Changemaker, FO-studentene, Fremskrittspartiets Ungdom, Industri Energis Ungdomsutvalg, KFUK-KFUM Global, Kristelig Folkepartis Ungdom, Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom, Norsk Målungdom, Norsk Studentorganisasjon, PRESS, Rød Ungdom, Senterungdommen, Sosialistisk Ungdom, Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpesfond, Støttekomiteen for Vest-Sahara, Unge Høyre, Unge Venstre.

Publikasjonen og prosjektet er støttet av Norad, Fellesorganisasjonen og Industri Energi.

OPPLAG: 9500

LAYOUT: Lars Svaland Høie

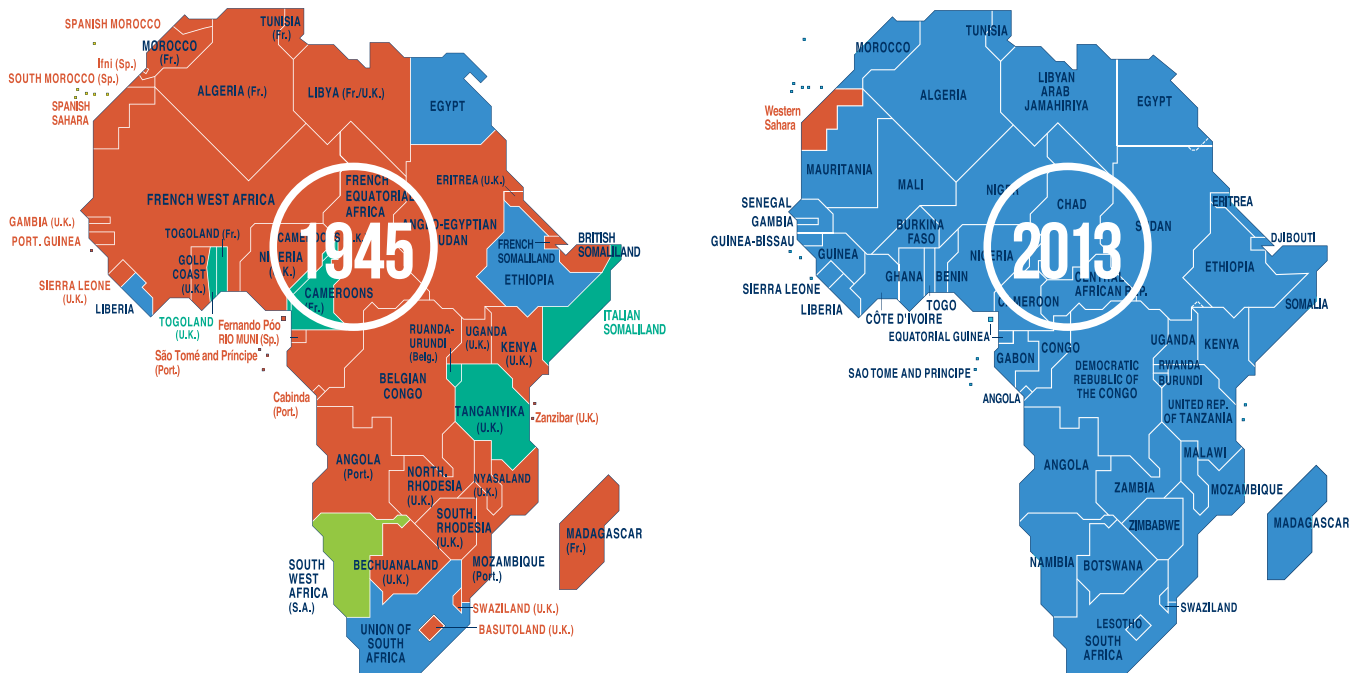
FOTO: UN/Martine Perret (s.1, 10, 12), www.vest-sahara.no (s.2), UN.org (s.4), Magnhild Bøgseth (s. 6, 21) Johnny Håvik (s. 8a), Kyle Tsigakis Hagen (s. 8b, 19), Sunniva Skjeggestad (s.9a), Leiv Martin Green (s.9b), Himanshu Gulati (s. 11), Erik Hagen (s.13, 14, 17a, 18, 23, 24), Atle Richter Schie (s. 22, 28), Njaal Neckelmann (s. 15, 16), Ingrid Aas Borge (17b), Andreas Sørås (s. 20).

Utgitt 27. februar 2013

ISBN 978-82-303-2255-0

FINN ÉN FEIL

På FNs kart er det én koloni igjen på det afrikanske kontinentet.

Alle andre tidligere kolonier i Afrika har fått sin frihet. Bare ikke Vest-Sahara. Konflikten om Vest-Sahara startet i 1975, da marokkanske styrker rykket inn i området. Det hadde lenge ligget i kortene at Vest-Sahara skulle bli selvstendig etter nesten hundre år som spansk koloni. Men istedenfor å bli en egen stat, ble området okkupert av Marokko før Spania forlot det. FN fordømte inntoget, og Marokkos krav ble avvist av Den internasjonale domstolen i Haag.

Under et regn av bomber, flyktet halve befolkningen østover. De slo seg ned i flyktingleirer sørvest i Algerie. Der lever omkring 165.000 saharawier fortsatt. De aller fleste saharawiske ungdommene bor faktisk ikke i sitt eget hjemland. Enten har de vokst opp i flyktingleirene i Algerie, eller de har selv flyktet fra de okkuperte områdene til Europa.

Marokkanske styrker møtte uventet mye motstand fra saharawiene. Allerede da Vest-Sahara var en spansk koloni, hadde de organisert seg under frigjøringsbevegelsen Front Polisario. Etter 16 år med væpnet konflikt inngikk Marokko og Polisario en våpenhvileavtale i 1991. Ifølge avtalen skulle det gjennomføres en folkeavstemning i Vest-Sahara i 1992 om hvorvidt landet skulle bli selvstendig eller innlemmes i Marokko. En FN-operasjon ble sendt dit for å overvåke våpenhvilen og gjennomføre folkeavstemningen.

To tiår senere har den ennå ikke blitt avholdt. Marokko har viktige allierte. Blant dem finner man Frankrike, som forsvarer Marokko hver gang situasjonen i Vest-Sahara tas opp i Sikkerhetsrådet. Til nå har få stater ønsket å kritisere Marokkos støttespillere for den uforbeholdne støtten.

Vest-Sahara har blant verdens rikeste fosfat- og fiskeforekomster. I tillegg er det store muligheter for olje- og gassfunn i landet. Både norsk og internasjonalt næringsliv samarbeider med marokkanske myndigheter i de okkuperte områdene. Denne støtten er med å legitimere og finansiere den kostbare okkupasjonen. Den vedvarende konflikten er til avgjørende hinder for stabilitet, utvikling og økonomisk integrasjon i Nord-Afrika.

Det er hovedsakelig på grunn av konflikten om Vest-Sahara at Maghreb-unionen aldri har kommet i gang, og at Marokko ikke er med i den Afrikanske Union. Mangelen på samarbeid mellom Marokko og Algerie gjør det vanskeligere å bekjempe terrorisme i regionen.

I tillegg fører det til at Vest-Sahara fortsetter å være en hovedfartsåre for migrasjon til Europa. EU samarbeider med marokkanske okkupasjonsmyndigheter i Vest-Sahara for å stanse migrasjonen. Dette er i seg selv svært kontroversielt: Ofte er det nemlig militæret selv som står bak eller ser mellom fingrene på den organiserte smuglingen. Da vi besøkte Vest-Sahara, dumpet marokkanske myndigheter afrikanske migranter i minefeltene i ørkenen i det okkuperte Vest-Sahara. En avklaring av Vest-Saharas status vil løse disse akutte humanitære og politiske flokene.

Norges posisjon er å støtte FNs arbeid i Vest-Sahara. Men hva betyr det når FN er handlingslammet i spørsmålet?

VEST-SAHARA

DEN SAHARAWISKE ARABISKE DEMOKRATISKE REPubLIKK.

BEFOLKNING:

I flyktningleirene 165.000, og i Polisario-kontrollerte områder rundt 30.000. I de okkuperte områdene er det uklart, kanskje 250.000 marokkanske bosettere, og 100.000 saharawier. I tillegg er det rundt 160.000 marokkanske soldater og politi.

AREAL:

266.000 km². Grenser til Marokko i nord, Mauritania i øst og sør og Algerie i nordøst.

HOVEDSTAD:

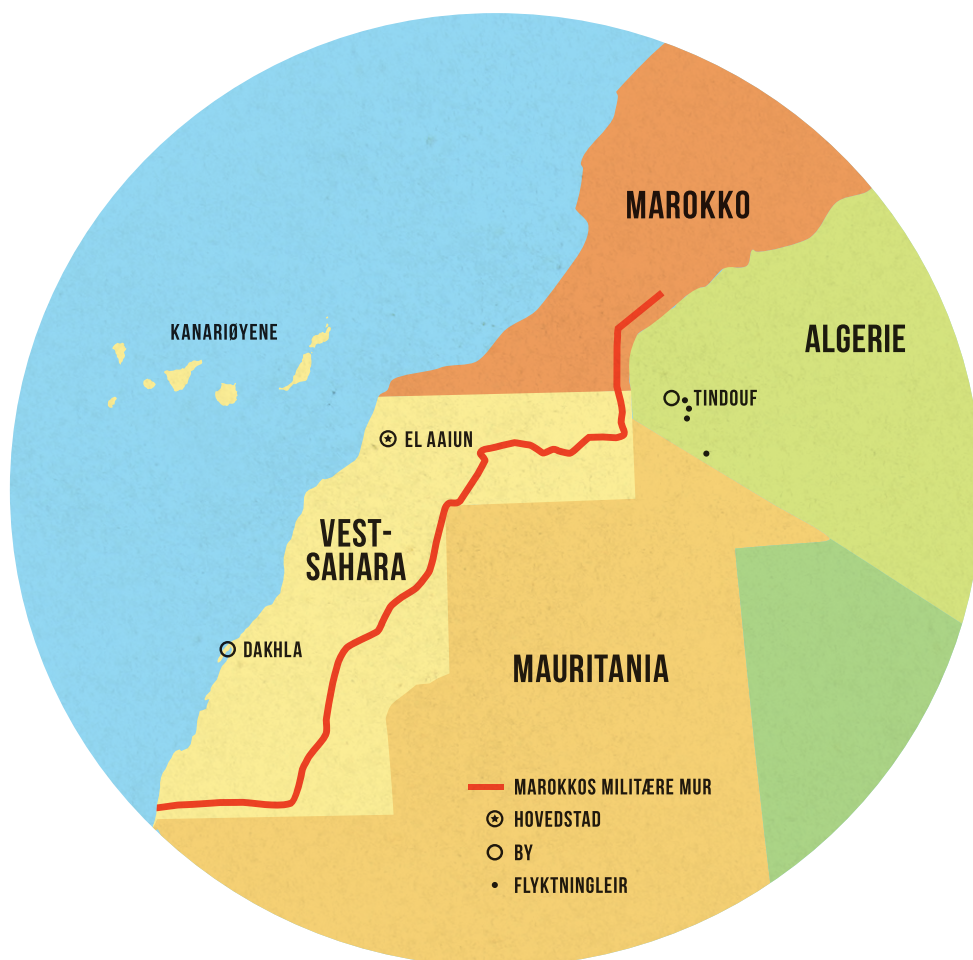
El Aaiún

SPRÅK:

Hassanya-arabisk

NATURRESSURSER:

Fosfat, fisk og muligens olje.

1884:

Vest-Sahara blir spansk koloni.

1963:

FN inkluderer Spansk Sahara (senere Vest-Sahara), på listen over territorier der innbyggerne har rett til selvbestemmelse. FN krever at Spania skal respektere denne retten.

1973:

Frigjøringsbevegelsen Front Polisario dannes for frigjøring fra Spania.

1975:

Den internasjonale domstolen i Haag gjentar hva FN har sagt, og fastslår at det er folket i Vest-Sahara som har suverenitet over Vest-Sahara. Domstolen avviser de marokkanske og mauritanske kravene på området. Likevel rykker Marokko og Mauritania inn i Vest-Sahara. Inntoget skjer mens Vest-Sahara fortsatt er spansk. En krig bryter ut med mellom de to nye okkupasjonsmaktene og Polisario.

1976:

Spania forlater formelt Vest-Sahara, og saharawiene i eksil danner den Saharawiske Arabiske Demokratiske Republikk.

1979:

Mauritania trekker seg ut av Vest-Sahara etter å ha blitt slått militært av Polisario. Marokko rykker inn i området som Mauritania tidligere hadde okkupert.

1991:

Etter en 16 år lang krig, forhandler FN fram en våpenhvile mellom Marokko og Polisario. Betingelsen var at en folkeavstemning om områdets status skulle finne sted i 1992. FN nedsetter en operasjon, MINURSO, for å gjennomføre avstemningen.

2004:

Etter å ha halt ut tiden i over et tiår, nekter Marokko nå å avholde en folkeavstemning. De møter få internasjonale reaksjoner. Polisario godtar senere at selv marokkanerne skal få stemme i saharawienes folkeavstemning. Selv det er ikke godt nok for Marokko.

2013:

Over to tiår har gått siden folkeavstemningen skulle avholdes. Mer enn 100 resolusjoner fra FN har krevd at Vest-Saharas folk må få rett til selvbestemmelse. MINURSO er fortsatt utstasjonert i Vest-Sahara. Overgrepene mot det saharawiske folket vedvarer.

FRA NÅ AV SPISER JEG FROKOSTEN HJEMME

Muhamed satt på en kafé i byen Boujdour i okkuperte Vest-Sahara og spiste frokost, det var en helt vanlig morgen. En politimann gikk bort til bordet hvor Muhamed satt. «Reis deg opp!» ropte politimannen høyt. «Har jeg gjort noe galt?» spurte Muhamed forvirret.

Han satt tross alt bare og spiste frokosten sin – slik du og jeg gjør hver morgen. Poli-ti-mannen slo i bordet. «Dette er en offentlig plass, jeg har rett til å spise her», svarte Muhamed.

Politimannen svarte med å slå ham i hodet med en stor og tung politiradio.

Da Muhamed våknet til bevissthet befant han seg i en politibil. En gruppe politimenn banket løs på ham. Han ble sparket i bakhodet og slått med batonger. Han prøvde å reise seg, men ble slått ned igjen. «Det var som en lek for dem», forklarte Muhammed oss idet vi møtte ham hjemme.

Etterpå ble han tatt til politistasjonen, hvor torturen fortsatte. Han gikk ufrivillig ut i spagat ved at bena ble dratt til hver side over lengre tid. Han ble sparket, slått og kjefet på. Han ble truet med å bli voldtatt med en glassflaske.

Historien startet i nitiden på morgenen. Først da klokka hadde passert seks på kvelden ringte de ansvarlige faren hans, de sa at sønnen var i svært dårlig forfatning og at han måtte hentes og tas med til sykehuset. «Dette er deres verk, om han dør så er blodet på deres hender», responderte faren. Med dette svaret tok politimennene ham til sykehuset selv. Flere av de saharawiske aktivistene sier det samme: myndighetene ikke vil ha ansvaret for direkte dødsfall, det er dårlig publisitet.

«Noe av det verste er å ikke være arbeidsdyktig», fortalte Muhamed fortvilt. Han var ikke i stand til å stå på egne ben før en og en halv måned etter torturen. Han har fortsatt problemer med hoftene og bena. Det verste er likevel traumene. Han har vanskelig for å sove og ser politimennenes ansikter når han lukker øynene. De samme ansiktene som holder ham våken om nettene, ser han igjen vandrende rundt i gatene i Boujdour. De er ustraffet.

Hendelsen ble anmeldt, til tross for at politiet truet ham om ikke å gjøre det. Saken ble henlagt før den ble tatt opp.

Muhamed og familien i kommer til å fortsette å kjempe for rettighetene sine, det har de bestemt seg for. De får assistanse fra en ulovlig organisasjon som jobber med saharawiske overgrepsofre, men det er et vanskelig arbeid når både politi, helsevesen og rettsvesen handler på ordre fra Rabat.

«Alt jeg ville var å spise frokosten min. Fra nå av spiser jeg frokosten hjemme».

STERKE INNTRYKK

Kyle Tsigakis (FO-studentene), Ingrid Rostad (Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom), Himanshu Gulati (Fremskrittspartiet Ungdom) og Erik Hagen (Støttekomiteen for Vest-Sahara) i de frigjorte områdene av Vest-Sahara. I bakgrunnen ligger muren som Marokko har bygget gjennom territoriet.

«Vi møtte en ung marokkaner som bodde på samme hotell som oss i Vest-Sahara. Han fortalte oss at han ble advart av hoteleieren ved innsjekk om at det ikke var lurt å snakke med oss, noe han ikke kunne forstå at var et problem. Det ble en skikkelig aha-opplevelse for ham da politiet ville snakke med ham etterpå. For oss ble det et bilde på hvor stor forskjell det er på menneskenes frihet i Vest-Sahara og Marokko.»

Geir Storli Jensen,
KFUK-KFUM GLOBAL

«Vel framme på hotellet, satte vi oss ned i lobbyen og fikk oss både mat og drikke. Få minutter etter kom to kjente fjes: politimennene fra checkpointen utenfor El Aaiun. Fra da av hadde vi sivilpoliti som fulgte etter oss døgnet rundt under hele oppholdet i Vest-Sahara.»

Johnny Håvik,
INDUSTRI ENERGIS UNGDOMSUTVALG

«Vi sitter her i bilen på vei nordover nå, hele delegasjonen vår, trykt inni en bil. For tre timer siden satt vi på hotellrommet vårt i Vest-Sahara og snakket. Så ringte de fra resepsjonen og ba oss komme ned. Der sto 15 politimenn og ventet på oss. Det er trist å ha reist helt til Vest-Sahara for å snakke om hvordan saharawiene opplever FNs innsats, og så bli kastet ut, uten å engang ha fått møtt noen av dem.»

Pål Spjelkavik,
AUF

«I nabolaget er noen av vinduene i spikret for. Ved en av bygningene står en bil som har fått hard medfart. Det skjedde etter en av demonstrasjonene i området, men steinene ble kastet av politiet og ikke demonstrantene.»

Njaal Neckelmann
UNGE VENSTRE,
Øivind Tomren Ervik,
RØD UNGDOM,
Bjarne Dæhli,
STØTTEKOMITEEN FOR VEST-SAHARA,
Magnhild Bøgseth,
SAIH

«Da vi skulle gjennom sikkerhetskontrollen fant marokkanske politibetjenter papirer som viste at vi hadde vært i Vest-Sahara, og ikke minst at vi hadde fått venner der. De ble veldig opprørte og forlangte å få se på alt innholdet på PC'en vi hadde med. Vi nektet og da svarte betjentene med å skrike og kjefte.»

Tone Rossow,
NORSK MÅLUNGDOM og
Tale Berg-Nilsen/
Andrea Hellener,
PRESS –REDD BARNA UNGDOM.

Marokkanske politispianere fulgte tett alle gruppene våre. De likte ikke å bli tatt bilde av.

«Jeg blir ledet inn i et rom som gjerne kunne falt sammen hvert øyeblikk. Det er god plass langs veggene, men likevel er sengen plassert på tvers midt i rommet. På sengen ligger en pasient, et landmineoffer. Han sier han har ligget her i over tjue år - og venter på at Vest-Sahara skal bli fritt.»

Kyle André Hagen Tsigakis,
FO-STUDENTENE, på et sykehus i flyktningleirene i Algerie

«Ei jente fortalte hun var blitt utsatt for grov vold av politiet fordi hun gikk sammen med noen venninner på gata og ble mistenkt for å bære et saharawisk flagg. Etterpå ble de nektet hjelp på sykehuset. Det er utenkelig å leve i et land uten organisasjonsfrihet, og der ytringer blir møtt med vold og tortur.»

Henriett Røed,
SOSIALISTISK UNGDOM

«Studentorganisasjoner er en selvfølgelighet for oss i Norge, men der var det ulovlig og slått ned på. Noen studenter vi møtte i Marokko prøvde i tillegg å skjule at de var saharawier. Jentene unnlot med vilje å gå i sitt tradisjonelle klesplagg for å unngå å bli diskriminert.»

Chloé Steen,
NORSK STUDENTORGANISASJON

«Det gjorde inntrykk at menneskerettighetsforkjemperne vi møtte i Vest-Sahara var så forskjellige. Før jeg reiste hadde jeg forestilt meg at jeg skulle møte en ensartet gruppe av voksne relativt velstående menn, men jeg møtte unge og gamle, kvinner og menn, og rike og fattige som alle hadde et brennende engasjement og var villige til å ofre alt for rettferdighet og frihet.»

Geir Storli Jensen,
KFUK-KFUM GLOBAL

Johnny Håvik, Leiv Martin Green og Hanne Renate Garli (Industri Energis ungdomsutvalg) noterer inntrykk.

Dømt til livstid: Foran fra høyre Andreas Sørås (KrFU), Ingrid Aas Borge (Changemaker) og Sunniva Skjeggstad (Unge Venstre). De tre møtte familien til Sidahmed Lemjiyed, som da hadde sittet i varetekt halvannet år uten dom. Et halvt år etterpå ble Sidahmed dømt til livstid i fengsel av en marokkansk militær domstol. Hovedbeviset var en erklæring som han hadde signert med tommelfingeren uten selv å vite det, mens han hadde bind for øynene og hendenene var bundet. Sidahmed arbeider for å dokumentere naturressursplyndringen i territoriet.

«Hele kjelleren var fullstendig rasert. Alt inventar var ødelagt. Knuste gjenstander dekket gulvet, sammen med alt fra bruksgjenstander til barneleker.»

Kristian Tønning Riise,
UNGE HØYRE, på besøk hjemme hos en menneskerettighetsaktivist kort etter at politiet hadde vært innom samme sted.

«United Nothing», er FNs kallenavn i Vest-Sahara. I Afrikas siste koloni oppfattes FN som en passiv og handlingslammet tilskuer. Konflikten illustrerer et akutt behov for reform av FN.

SANDFAST FN-REFORM

Alle mener at Sikkerhetsrådet må endres. Man klarer bare ikke bli enige om hvordan.

Med jevne mellomrom oppstår internasjonale konflikter der FN ikke evner å gripe inn. Årsaken til tausheten fra FN kan være at organisasjonen består av stater med motstridende interesser eller at ett eller flere stater i Sikkerhetsrådet er nær alliert med landene som ligger i konflikt.

I flere år har man forsøkt å reformere organisasjonen. Reformene skjer på forskjellige nivåer, men det er endring av det aller øverste organet, Sikkerhetsrådet, som har vekket mest interesse. Alle FN-statene er enige om at noe må gjøres med Sikkerhetsrådet, men de klarer ikke å bli enige om hvordan. For å gjøre det ennå vanskeligere, har hvert av de fem faste medlemmene i Sikkerhetsrådet det siste ordet når en ny struktur skal avgjøres.

FNs Sikkerhetsråd har hovedansvaret for å bevare fred og sikkerhet i verden. Rådet er det eneste organet i FN som kan vedta bruk av militær makt, og alle medlemsstater har plikt til å etterleve rådets beslutninger. Dette gjør at avgjørelsene tatt i Sikkerhetsrådet utgjør forskjellen på et FN som står som passiv tilskuer og et FN som handler.

Verden har forandret seg mye siden FN og Sikkerhetsrådet først ble opprettet like etter andre verdenskrig. Statene i Sikkerhetsrådet – seierherrene fra andre verdenskrig – er ikke lenger de eneste stormaktene internasjonalt. Hvorfor sitter for eksempel ikke India, Tyskland eller Brasil i rådet? Samtidig er antall stater i verden fordoblet siden den gang. Mange mener at Sikkerhetsrådets avgjørelser derfor verken er representative eller legitime.

Men de gamle maktstrukturene har vist seg vanskelig å røske opp i, og diskusjonen om reform av rådet har pågått i en årrekke. Foreløpig ligger det to hovedforslag på bordet.

Det ene forslaget innebærer at vetoretten til de fem faste landene beholdes, men at det introduseres seks nye faste medlemmer. Av de seks skal det være to afrikanske land, to asiatiske, ett europeisk land og ett land fra Amerika. Det foreslås i tillegg 13 nye toårige ikke-faste medlemmer.

Det andre forslaget innebærer at de fem faste vetolandene beholdes, men at det introduseres åtte-ti nye medlemmer som skal sitte fire år av gangen. Disse nye medlemslandene skal plukkes ut fra Afrika, Asia, Europa og Amerika. Dette har vært foreslått i kombinasjon med toårige plasser fra de ulike kontinentene.

Ingen av forslagene rører ved den omstridte vetoretten som de faste medlemslandene i Sikkerhetsrådet nå nyter. Mangelen på veto-debatt forsvares av og til gjennom statistikk som viser at vetoretten sjelden har blitt brukt siden den kalde krigens slutt. Å vise til denne statistikken vil være misvisende siden mange spørsmål aldri blir fremmet i Sikkerhetsrådet hvis det er grunn til å vente at et av landene vil legge ned veto. I Vest-Sahara-saken løses for eksempel alle saker på bakrommet av den såkalte vennegruppen (s.18), før det i det hele tatt legges fram i Sikkerhetsrådet.

NORSK FN-MELDING

Det norske Utenriksdepartementet la i 2012 fram en egen stortingsmelding om FN. Dokumentet, «*Hvordan kan Norge bidra til reform og styrking av FN?*» beskriver dilemmaene som Norge møter i FN, og understreker hvor viktig organisasjonen er for oss. «Vi er grunnleggende tjent med en verden der rett går foran makt, og der makt er regulert», sa statssekretær Gry Larsen under lanseringen av rapporten. Meldingen kan lastes ned fra www.fn.no

Norske forskere har avdekket at 93% av barna i flyktningleirene har et uakseptabelt kosthold. Hver andre måned får flyktningene en boks med sardiner donert av Sverige. Samtidig har okkuperte Vest-Sahara et av verdens mest fiskerike farvann. Marokko inngår i 2013 avtaler med både Russland og EU for å drive folkerettsstridig fiske utenfor kysten av territoriet.

FN-operasjonen i Vest-Sahara får ikke rapportere om overgrepene de observerer.

DET STILLE VITNET

Tenk deg om du bankes opp på gaten av okkupasjonspoliti for å ha demonstrert for dine rettigheter. Forestill deg at en representant for FN kjører forbi i FN-bilen sin. Tenk deg så at FN-representanten verken griper inn eller rapporterer hjem om hva han har vært vitne til.

Det er lite som minner om et nøytralt FN når man passerer hovedkvarteret til MINURSO i El Aaiún i okkupert Vest-Sahara. Vi kan telle intet mindre enn 21 marokkanske flagg rundt bygningen. Hadde det ikke vært for forklaringen vi fikk fra vår saharawiske sjåfør, ville vi trodd det var et marokkansk offentlig kontor.

Dette flagg-innpakkete fortet står som et symbol på en FN-ledet fredsprosess som har latt seg diktere av Marokko. I en årrekke pleide til og med et marokkansk flagg å henge oppå bygningen.

«Jeg vet ikke hvordan dette kan ha pågått i 16 år uten at noen har reagert. Man kan ikke akseptere at det henger et marokkansk flagg over FN-bygningen», påpekte den danske generalmajoren som til slutt tok ned flagget.

Ban Ki-Moon skrev i sin rapport til Sikkerhetsrådet i april 2012 at MINURSO-operasjonen «avviker fra generelt aksepterte prinsipper, normer og praksis fra fredsbevaring».

Generalsekretæren trekker fram eksempler: «MINURSOs biler er forpliktet til å ha marokkanske registreringsskilt. Marokkanske flagg rundt MINURSO-hovedkvarteret gir et inntrykk som sår tvil om operasjonens nøytralitet», skriver generalsekretæren.

Disse tingene kan virke som symbolikk, men har også effekt på bakken. Ifølge FN-sekretariatet har det vært eksempler på spionasje på kommunikasjonen mellom MINURSO-hovedkvarteret og New York, og MINURSO-ansatte har blitt irettesatt av marokkansk politi.

Utenfor bygningen står marokkansk politi og holder vakt. Saharawier vi har snakket med fortalte de var blitt trakassert av politiet etter besøk til FN.

Det opprinnelige oppdraget til operasjonen var å gjennomføre en folkeavstemning. Den skulle finne sted i 1992. Men Marokko har siden nektet å gå med på de inngåtte avtalene. I mellomtiden står FN-styrkene utstasjonert der, uten alt for stor aktivitet. Styrken koordinerer de tillitsbyggende tiltakene mellom flyktningleirene og de okkuperte områdene (s.13), og bistår i landminerydding. De overvåker også at våpenhvilen overholdes. Men hovedoppgaven til operasjonen er aldri gjennomført.

Det mest problematiske er likevel at de ikke kan rapportere på overgrepene, noe saharawienes frigjøringsbevegelse Front Polisario gjentatte ganger har bedt om. MINURSO er én av kun to FN-operasjoner etablert etter 1978 som ikke har menneskerettigheter som del av mandatet, og styrken står som «et stille vitne til grove menneskerettighetsbrudd», ifølge Amnesty International. Gjentatte forsøk har blitt gjort i Sikkerhetsrådet på å få menneskerettigheter inn i mandatet.

Men hver gang stanses forsøket av Frankrike – Marokkos nære allierte – som har permanent plass i Sikkerhetsrådet.

HVA ER EN FREDSBEVARENDE STYRKE?

FNs fredsbevarende styrker utplasseres for å bevare eller opprette fred. De nedsettes normalt av FN's Sikkerhetsråd. I perioden 1948 til 2012 har FN utplassert 67 fredsbevarende styrker, 16 av dem er fortsatt aktive. Operasjonene ledes fra Department of Peace Keeping Operations, som er en del av FN-sekretariatet.

I november 1975 var Saleh bare en baby. Som alle andre saharawier, skulle familien hans bli splittet i to idet marokkanske og mauritanske styrker okkuperte Vest-Sahara. Saleh og hans far ble igjen i områdene som skulle bli okkupert. Søstrene og mora flyktet til Algerie. Siden den gang har de to delene av familien aldri møtt hverandre. Fram til nå.

SALEH PÅ SPORET

37 år har okkupasjonen splittet Salehs familie i to. Vi fikk overvære gjensynet.

«Det er mitt livs lykke å få møte dem igjen. Jeg er svært takknemlig for at FN har gjort dette mulig for oss», sier Saleh. Storesøstrene Salam Buha og Aishatu er enige. Vi møtte dem på den tredje dagen av hans opphold.

Sikkerhetsrådet har fått hard kritikk for manglene i mandatet til FN-operasjonen MINURSO. Men samtidig høster MINURSO lovord for sitt utvekslingsprogram mellom flyktningleirene og de okkuperte områdene. Et charterfly går i skytteltrafikk mellom de to sidene. Programmet er et såkalt 'tillitsbyggende tiltak' som er en av de få ting Marokko og Polisario sammen har lyktes å bli enige om. Saleh er en av flere tusen saharawier som har fått ta del i programmet siden det startet opp.

Det er stadig kontroverser rundt selve prosjektet, og partene krangler hele tiden om hvem som skal få delta i prosjektet. Selv sier Saleh at han ble pågrepet av marokkansk politi mens han var inne i en FN-bygning i Vest-Sahara, bare få dager før han fikk delta på programmet.

Det er også jevnlig påstander om sammenstøt eller overgrep i forbindelse med besøkene til de okkuperte områdene og at velkomstfestene blir stormet eller trakassert av politiet. Og det kan være farlig å gjennomføre slike besøk på egen hånd. En gruppe ledende menneskerettighetsaktivister satt halvannet år i marokkanske militærfengsler i 2010-2011 for å ha besøkt flyktningleirene uten at det var i regi av FN-programmet.

Norsk UD er en viktig finansiell donor for utvekslingsprosjektet, som omtales i svært positive ordelag i befolkningen. Det er flere år lange ventelister for å delta.

«Mange flere burde få gleden av å delta i dette programmet», sier Saleh.

Kanskje er det ikke partenes tillit til hverandre som er bedret gjennom det tillitsskapende arbeidet – snarere saharawienes tillit til FN?

Magnhild Bøgseth i SAIH (t.v.) og Sunniva Skjeggestad i Unge Venstre (t.h.) i rommet der Menneskerettighetsrådet samles. Her sammen med en representant for en Genève-basert menneskerettighetsorganisasjon.

DER STATER MÅ STÅ SKOLERETT

«Dere har helt rett. Vi må selvsagt nevne noe om overgrepene i Vest-Sahara». Det sa en av ambassadørene i Genève til oss, kun én dag igjen før Marokko skulle opp til «eksamen» i Menneskerettighetsrådet.

Hvert fjerde år må alle land stå til ansvar for menneskerettighetene. Helt fram til siste kveld, var det fortsatt stater som ikke hadde bestemt hva de skulle si til Marokko dagen etter.

Forrige gang Marokko var oppe til utspørring, i 2008, hadde menneskerettighetene i Vest-Sahara ikke blitt nevnt med et ord. I 2012 var vi interessert i å høre om det ville bli annerledes, eller om Vest-Sahara nok en gang gå i glemmeboka. Den såkalte UPR-mekanismen (se boks) har fått mye skryt for å gi stater en mulighet til å gi innspill og kritisere hverandre – pakket inn i et veldig diplomatisk språk, selvsagt.

95 stater hadde skrevet seg opp for å gi kommentarer og anbefalinger til Marokko. Hver stat hadde litt over et minutt til å snakke og mange gratulerte Marokko for deres arbeid med menneskerettighetene. Ingen saharawier hadde selvsagt taletid, for Vest-Sahara er ikke en medlemsstat i FN.

Til vår glede var Vest-Sahara oppe flere ganger. Ikke minst kom Norge med en sterk anbefaling om at Marokko måtte tillate saharawiske organisasjoner å registrere seg i tråd med internasjonale minstestandarder.

Sverige på sin side ytret bekymring over manglende ytringsfrihet, organisasjonsfrihet og forsamlingsfrihet i Vest-Sahara. Situasjonen for arresterte journalister og langvarige fengslinger og trakassering av saharawier uten rettsak ble også tatt opp.

Noe av det mest spennende med UPR-mekanismen er at landene er nødt til å svare på anbefalingene de har fått. Marokko svarte at de ikke ønsker å følge den norske anbefalingen om organisasjonsfrihet.

I den avsluttende rapporten ble saharawienes rettigheter nevnt ti ganger. Marokko har nå to år på sende inn sine svar og oppdateringer på anbefalingene. Menneskerettighetsrådets UPR-mekanisme har fått mye skryt siden den ble iverksatt. Det gir statene en anledning til å kritisere hverandre, på likefot.

En annen viktig funksjon ved Menneskerettighetsrådet, er det som heter spesialrapportører. To av disse rapportørene har besøkt Vest-Sahara de siste to årene.

«Det ser ut som at påtalemyndigheten og dommerne normalt avslår klager om tortur eller at de ikke etterforsker det», påpekte FNs spesialrapportør mot tortur i forbindelse med sin visitt til Vest-Sahara i september 2012. Han fortalte han var 'overveldet' over alle henvendelsene han fikk av saharawier som ville snakke om torturerfaringer. Han sa at tortur mot innsatte i marokkanske fengsler er «veldig vanlig», og at slik behandling i nylige tilfeller har involvert seksuelt misbruk, trusler av voldtekt til innsatte eller deres familiemedlemmer, i tillegg til slag mot kroppen, elektrisk sjokk og sigarettbrenning.

Tortur-rapportøren skal legge fram sin endelige rapport for FNs Menneskerettighetsråd i 2013.

HVA ER FNs MENNESKERETTIGHETS RÅD?

Menneskerettighetsrådet, som holder til i Genève i Sveits, er FNs mest sentrale menneskerettighetsorgan, og er direkte underlagt Generalforsamlingen. Rådet ble opprettet i 2006 for å styrke menneskerettighetenes plass i FN-systemet. Norge var ett av 47 medlemsland som satt i rådet i perioden 2009-2012.

HVA ER UNIVERSAL PERIODIC REVIEW (UPR)?

Alle stater i verden skal hvert fjerde år stå skolerett for menneskerettighetsrådet. «Universal Periodic Review», kalles ordningen, som lar stater, FN-organer og organisasjoner kritisere og gi innspill til statene som er oppe til høring. Marokko var en av statene som i 2012 måtte forsvare seg selv. Norge skal UPR-utspørres i 2014.

HVA ER EN SPESIALRAPPORTØR?

Spesialrapportørene er personer eller grupper som får i oppgave av Menneskerettighetsrådet å overvåke menneskerettigheter – enten i et spesifikt land, eller et spesifikt tema.

KASTET UT AV VEST-SAHARA

6. november ble fire norske ungdomspolitikere kastet ut fra okkuperte Vest-Sahara. Dagen etter publiserte den marokkanske regjeringen en pressemelding der de beskylder de fire for å være journalister.

«Myndighetene fortalte dem om nødvendigheten av å følge juridiske prosedyrer som gjelder for utenlandske journalistbesøk», skrev den marokkanske regjeringens nyhetsbyrå.

Den norske gruppen sier at Marokkos påstander er usanne.

«Vi er ikke journalister og vi har ikke på noe tidspunkt blitt fortalt av politiet at vi har brutt noe regelverk», sier Pål Spjelkavik i AUF. Spjelkavik tror utkastingen hang sammen med en bølge av overgrep mot saharawier som fant sted nettopp den uka da de ankom Vest-Sahara.

«Regjeringen hevder nå at vi ble kastet ut fra Vest-Sahara fordi vi brøt reglene for utenlandske journalister. Hvis Marokkos påfunn hadde vært sant, betyr det i så fall at det er annet regelverk for utenlandske journalister i Vest-Sahara enn i Marokko? Marokkos forklaring av vår utvisning henger ikke på greip», sier Vegard Tjørhom i Senterungdommen.

Etter at de kom hjem til Norge, protesterte AUF og Senterungdommen overfor den marokkanske ambassaden og ba om svar på hvorfor de ikke fikk besøke Vest-Sahara og begrunnelse på hvorfor regjeringen påstår at de er journalister. I tillegg ba delegasjonen om svar på om regjeringen gjennom å kaste dem ut fra Vest-Sahara til Marokko med en slik begrunnelse mener at det eksisterer et annet regelverk for journalister i Vest-Sahara enn det er i Marokko. Ambassaden har ennå ikke besvart brevet, mange måneder senere.

En annen av gruppene, bestående av Unge Venstre, SAIH, Rød Ungdom og Støttekomiteen for Vest-Sahara, ble pågrepet og kastet ut fra Tan Tan i Sør-Marokko. De skulle besøke familien til en politisk fange som hadde sittet to år i fengsel uten dom, og som senere skulle dømmes til 30 år i fengsel for meningene sine.

«Etter at vi knapt hadde rukke å plassere bagasjen på romma våre, fekk vi besøk av to politifolk i sivil. Kort og kontant sa dei at dei visste kvifor vi var der, at det ikkje var noko å sjå i Tantan, og at vi hadde ein time på å forlate byen», sier Øivind Ervik i Rød Ungdom.

Faksimile fra NRK.no, 6. november 2012. Til sammen 8 av oss ble deportert fra Vest-Sahara eller Sør-Marokko i fjor.

«Det er essensielt for FN og det internasjonale samfunn å få tilgang til troverdig og uavhengig informasjon om utviklingen både i Vest-Sahara og i flyktningleirene, slik at vi best kan komme fram til en løsning på konflikten. Dette kan oppnås gjennom [...] flere besøk til Vest-Sahara og flyktningleirene av diplomater, journalister og andre».

FNs Generalsekretær Ban Ki-Moon til Generalforsamlingen, 12. september 2012.

Flertallet av fiskerne i okkuperte Vest-Sahara er marokkanere. Bakgrunnen til disse mennene er ukjent.

RIKDOMMENES FORBANNELSE

På fiskehavna i Vest-Sahara er det et yrende liv. Hundrevis eller tusenvis av mennesker lossar og forhandler om fisken som akkurat har blitt fraktet inn fra de kokende fiskefeltene utenfor Vest-Saharas kyst. Sommervarmen skaper en intens lukt, men det er noe annet som stinker. Hele industrien spiller en nøkkelrolle i hele Marokkos bosettingspolitikk.

De aller fleste ansatte i industrien er folk fra Marokko – ikke fra Vest-Sahara. Territoriet er svært rikt på naturressurser, og det pågår en rivende utvikling der – samtidig med at saharawiene går arbeidsløse.

Marokko benytter industrien både for å få inntekter og for å score politiske seire. For eksempel lar Marokko både EU og Russland få fiske langs kysten av de okkuperte områdene, og kan sånn gi et inntrykk av at de anerkjenner okkupasjonen. «Internasjonale avtaler med Marokko som ikke ekskluderer «marokkansk Sahara» bekrefter at området er marokkansk», uttalte en marokkansk minister nylig.

Inntektene fra næringsaktiviteten forsvinner i lommene på marokkanske myndigheter og marokkanske bosettere. Ved å gi arbeidsplasser i området til marokkanske bosettere, gjør de det stadig vanskeligere å løse konflikten.

Fosfatgruven, som er med på å forsyne det internasjonale jordbruket med råvaren til kunstgjødselproduksjon, er desidert den største industrien.

Mulighetene for oljefunn utenfor kysten av okkuperte Vest-Sahara har, som i så mange andre steder i verden, fått vannet til å renne i munnen på investorer verden over. Flere internasjonale selskaper har drevet oljeleting langs kysten av Vest-Sahara.

FNs Sikkerhetsråd har ikke vedtatt sanksjoner mot næringsliv i Vest-Sahara, slik de for eksempel gjorde da Namibia var okkupert av Sør-Afrika. Men Generalsekretærens rettssjef har slått fast at det vil være folkerettsstridig å drive næringsaktiviteter dersom saharawiene selv ikke ønsker det. Av samme grunn fraråder Utenriksdepartementet norske selskaper for å operere i området.

Saharawisk flyktningkvinne ber om at FN ikke skal legge til rette for å finansiere næringslivsprosjekter i de okkuperte områdene.

PLYNDRINGSPARADOKS 1

FNs «Clean Development Mechanism» (CDM) har til hensikt å støtte opp om grønne prosjekter i utviklingsland. Marokko benytter ordningen for å søke FN-støtte for prosjekter i de okkuperte Vest-Sahara.

Det første kontroversielle prosjektet i Vest-Sahara som skulle til evaluering, var eid av den marokkanske kongen selv. Og det var et norsk selskap som fikk i oppdrag å undersøke at alt var i orden. Nordmennene ga tommelen ned for prosjektet da de oppdaget det skulle ligge i Vest-Sahara. Nå er imidlertid flere søknader på vei.

«Det er nesten umulig å finne en utenlandsk investor for et slikt prosjekt, særlig i denne delen av Marokko (hint: Vest-Sahara-konflikten)», skrev et marokkansk selskap i en søknad til CDM. Søknaden er nå til behandling i CDM-systemet.

Organisasjonen Western Sahara Resource Watch ber CDM om å kategorisk avvise alle slike søknader av samme grunner som andre investorer har nektet å slå seg ned der.

«Utallige private investorer neker å investere i Vest-Sahara nettopp av hensyn til den juridiske vurderingen til FN's rettsekspert og for ikke å undergrave FN's arbeid med å løse konflikten. Hvor ironisk er det da at CDM vurderer å støtte industrien der ettersom private investorer neker å støtte det av hensyn til FN?», spør Sara Eyckmans i Western Sahara Resource Watch.

PLYNDRINGSPARADOKS 2

Global Compact er et FN-initiativ for selskaper som forplikter seg til å operere samfunnsansvarlig. Mange av dem bryter likevel med FN's krav i Vest-Sahara.

Selskapene som er del av initiativet Global Compact lover å frivillig slutte seg til et knippe på ti prinsipper som omfatter temaer som arbeiderrettigheter, miljø, åpenhet og anti-korrupsjon. Selskapene må også årlig rapportere på framskrittene i arbeidet. Global Compact består i dag av 7000 selskaper, og mange av dem skriver tydelig på sine hjemmesider at de støtter tiltaket, ved å bruke FN-tiltakets logo.

«Selskaper innser i stadig større grad at samfunnsansvar er viktig. Gjennom Global Compact kan de inspirere hverandre til å ikke gjøre skade og til å gjøre en positiv forskjell på samfunnet rundt seg», sa en av lederne i Global Compact da vi møtte henne i New York.

Det er ikke bare samfunnet som tjener på at selskapene opererer ansvarlig. Å drive næringsvirksomhet i etter FN's prinsipper gjør selskapene attraktive

Til tross for at selskaper forplikter seg til å følge FN-prinsippene, avsløres det gang på gang at Global Compact-selskaper gjennomfører aktiviteter som åpenbart bryter med hva de har lovet. Å ta del i den folkerettstridige plyndringen av naturressursene i Vest-Sahara er et slikt eksempel. Disse selskapene gjør sine aktiviteter i Vest-Sahara i samarbeid med marokkanske regjeringen, og er i strid med prinsippene som er oppsummert av FN's rettslige kontor.

Men det finnes ingen måte å kaste selskaper ut fra Global Compact.

«Blåvasking», eller «Bluewashing», er det kritiske uttrykket som brukes om partnerskapet mellom selskapene og dette FN-initiativet. Ved å sette FN's fine blå logo på sine nettsider, gir selskapene inntrykk av at de er mye mer ansvarlige enn de nødvendigvis er.

Det tyske selskapet Siemens, som ble medlem av Global Compact i 2003, har for eksempel planer for energiprojekter i okkuperte Vest-Sahara i samarbeid med et selskap eid av selveste kongen av Marokko.

Det er 70 norske medlemmer av Global Compact. Blant dem tre selskaper som de siste årene har importert varer fra marokkanske selskaper i Vest-Sahara for flere hundre millioner kroner, samt et selskap som har solgt krigsmateriell til Marokko.

Denne bedriften i okkuperte Vest-Sahara vil ha FN-støtte for vindmøllene sine.

Bygningen til venstre huser Frankrikes delegasjon til FN. Frankrike er Marokkos nærmeste allierte, og legger føringene for framtiden til Vest-Saharas folk.

DÅRLIGE VENNER

Vest-Sahara-resolusjonene i Sikkerhetsrådet forhandles fram av en klubb stater som hevder å være 'venner av Vest-Sahara'. Er de egentlig det?

Å forhandle fram resolusjoner i Sikkerhetsrådet krever forarbeid. For å gjøre framgang i kompliserte saker, opprettes ofte noe som kalles Vennegrupper. Disse består av land som har tilknytning til konflikten, og normalt med en forankring i Sikkerhetsrådet.

I Vest-Sahara-spørsmålet sitter Vennegruppen, 'Group of Friends of Western Sahara', med betydelig makt over hvordan FN håndterer av konflikten. Hovedoppgaven til vennegruppen er å skrive utkast til resolusjoner og forberede dokumenter som Sikkerhetsrådet skal vedta.

Underlig nok består Vest-Saharas vennegruppe hovedsakelig av land som er venner av Marokko.

Vennegrupper har bidratt til FN-generalsekretærens konfliktløsingsarbeid ved flere anledninger tidligere. I konflikten om El Salvador var FN-ambassadørene til Spania, Venezuela, Mexico og Colombia aktive fram mot signeringen av avtalen som ledet til en fredlig løsning på konflikten i landet. Andre konflikter hvor det har blitt oppnevnt vennegrupper er Guatemala, Haiti, Øst-Timor og Georgia.

Vennegruppen for Vest-Sahara – eller for Marokko, avhengig av hvordan man ser det – ble først opprettet i 1993. En person som deltok med FNs fredsmegling i Vest-Sahara på 90-tallet kunne fortelle oss at gruppen de første årene var bredt sammensatt, og besto blant annet av land som var allierte av Vest-Sahara. Utover det neste tiåret, ble imidlertid gruppen redusert til å bestå utelukkende av Frankrike, USA, Russland, Storbritannia og Spania.

«Vennegruppen for Vest-Sahara er skjevt sammensatt og bidrar nå til å opprettholde konflikten snarere enn til å løse den», sier ex-megleren.

Storbritannia er det landet i gruppen som tydeligst forsvarer folkeretten og menneskerettighetene i Vest-Sahara. Resten av kvintetten er enten likegyldige eller pro-marokkanske. Gruppen inneholder ingen medlemmer fra Den afrikanske union, som har støttet Vest-Saharas rett til selvbestemmelse sterkest. De fleste av de såkalte 'vennene' er altså bedre venner med Marokko enn med Vest-Sahara.

Av de temaene som har skapt uenigheter «vennene» imellom er hvorvidt et menneskerettighetsmandat skal inkluderes i FNs operasjon i Vest-Sahara, MINURSO. Frankrike, som er Marokkos viktigste allierte og altså med gruppen, er konsekvent imot at FN skal arbeide med menneskerettigheter i Vest-Sahara. Storbritannia har på sin side vært for.

En annen kritikk er at i Vest-Saharas vennegruppe ligger makten i stor grad hos de samme som har makten i FN, da fire av medlemmene (Frankrike, Storbritannia, Russland og USA) allerede sitter i Sikkerhetsrådet. Sikkerhetsrådsresolusjonene om Vest-Sahara er derfor i praksis allerede vedtatt før de i det hele tatt presenteres for flertallet av medlemsstatene i Sikkerhetsrådet første gang.

Flere mener derfor man bør spørre seg hvor demokratisk systemet er skrudd sammen idet det FN utvikler resolusjoner i sen konflikt som Vest-Sahara. Jobber vennegruppen egentlig for rettighetene til Vest-Saharas folk? Det har vært foreslått flere ganger at Vennegruppen for Vest-Sahara bør utvides slik at venner av Vest-Sahara faktisk blir med i gruppen. Dette skal ha blitt avvist av Frankrike, som har den høyeste røsten i gruppen.

HVA ER SIKKERHETSRADET?

FNs Sikkerhetsråd er FNs handlingsorgan, og er det organet med mest makt innen hele FN. Det er bare Sikkerhetsrådet som kan utsende fredsbevarende styrker og operasjoner som MINURSO. Alle medlemsland må følge rådets vedtak. Stormaktene USA, Frankrike, Kina, Russland og Storbritannia er faste medlemmer, og kan forhindre foreslåtte vedtak gjennom vetoretten. Ytterligere ti stater roterer om de øvrige plassene i rådet.

Gayak er ett av over tusen landmineofre i flyktningleirene i Algerie.

MILLIONER AV MINER

«Vi var unge og hørte ikke etter», sier Gayak

Landminer rammer uten for-varsel. Bilen Gayak satt i kjørte rett over en mine. To av mennene i reisefølget ble drept på stedet, mens han selv fikk foten revet av under ankelen. Gayak ble evakuert til sykehuset i flyktningleirene, og tiden som fulgte var fylt av smertefulle operasjoner og lange perioder på krykker. Etter noen år fikk han protese fra en spansk organisasjon.

Det er over tjue år siden han ble skadet. Nå sitter han i teltet sitt og serverer te til norske ungdommer. Han forteller at han ble skadet da han som tjuetåring i 1989 var på reise i de frigjorte områdene av Vest-Sahara. Underveis hadde de mottatt mange advarsler om miner.

Over ett tusen saharawier i flyktningleirene er rammet av miner, slik som Gayak. Norsk UD har fram til nylig støttet landmineryddingen i de Polisario-kontrollerte områdene.

«Mer enn 21000 enheter har blitt uskadeliggjort, og mer enn 14 millioner kvadratmeter har blitt fri for miner», sier Ahmed Sidi Ali i Action on Armed Violence (AOAV). Han sender en takk til norske myndigheter for å ha gjort arbeidet mulig.

Vest-Sahara er et av områdene i verden med flest landminer og klasevåpen, de fleste plassert ut av marokkanske styrker på 70- og 80-tallet.

«Med den kapasiteten vi har i dag, vil det ta flere tiår å rydde området», sier Ahmed.

Ahmed understreker at MINURSO-operasjonen tross misnøyen blant mange saharawier har vært svært viktig i minespørsmålet. Det er MINURSO som legger til rette for at AOAV kan gjøre ryddingsjobben.

BARN BANKES OPP

Barn i de okkuperte områdene kunne fortelle oss hvordan de hadde deltatt på demonstrasjoner og dagen etter opplevd å bli fysisk straffet av marokkansk politi.

De kunne bli pågrepet på vei til skolen, for så å bli torturert og oppleve trusler om voldtekt og skade på familie og bekjente, hvis de deltok på markeringer for selvbestemmelse igjen.

Marokkansk politi benytter seg av flere triks for å skjule beviser på rettighetsbrudd. Noen av barna vi snakket med sier de ble banket opp på politistasjonen, og deretter var blitt holdt igjen i flere timer eller opptil dager, slik at hevelsene fra mishandlingen skulle gå ned. Dermed kan politiet nekte for at de selv har påført barnet skade. Saharawiene vi møtte fortalte at det på alle offentlige skoler i Vest-Sahara står væpnete politipatruljer utenfor skolegårdene, og ofte vil de også være tilstede i undervisningen. Flere av barna vi intervjuet var tydelig preget av frykt for politiet.

At marokkanske myndigheter begår overgrep mot saharawiske barn strider mot både FNs menneskerettighetserklæring og FNs konvensjon om barns rettigheter. Det strider også mot barnekomiteens anbefalinger om avskaffelse av fysisk avstraffelse mot barn.

I de to siste rapportene fra FNs barnekomité har Marokko mottatt merknader på vold mot barn – vold i form av lovlig, fysisk avstraffelse. Marokko har tidligere godtatt rådet fra barnekomiteen om å fortsette å integrere barnekonvensjonen i landets lover.

Det er marokkanske myndigheter som har ansvaret for å ivareta rettighetene til alle barn i de okkuperte delene av Vest-Sahara, slik de er formulert i FNs barnekonvensjon.

HVA ER EN KONVENSJON?

En konvensjon, eller en traktat, er en folkerettslig bindende avtale mellom to eller flere stater.

FNs LANDMINEKONVENSJON

FNs landminekonvensjon, som også kalles Ottawa-traktaten, forbyr bruk av antipersonellminer. Marokko er ett av tre afrikanske land som har avvist å signere konvensjonen. Polisario har på sin side tilsluttet seg en tilsvarende konvensjon for ikke-statlige aktører.

FNs BARNEKONVENSJON

FNs konvensjon om barns rettigheter er en traktat som skal beskytte barns sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Traktaten ble vedtatt av FNs generalforsamling i 1989. Siden mange land sliter med å følge opp barnekonvensjonen, satte FN ned en egen komité med oppgave å se på staters oppfølging av sine forpliktelser. Merknadene som denne barnekomiteen gir til statene er ikke juridisk bindende. Med mindre en stat har politisk vilje til å gjøre endringer i tråd med merknadenes fordypning, vil rettighetsbruddene kunne fortsette, uten konsekvenser for staten.

I FENGSEL, I FENGSEL

*«Det var to typar fangevoktarar i
fengselet; dei valdelege og dei
som freista å overtala oss
til å sei at Vest-Sahara
er Marokko.»*

Etter ei veke i El Aaiun har eg møtt mange aktivistar utsette for overgrep, men med desse er det annleis. Den mest taleføre av dei to unge jentene fortel at dei vart arresterte i det dei skulle gå ombord på flyet på veg til ein konferanse for ungdom i Sør-Afrika. Dei er som meg sjølv vanlege ungdommar som skulle ha vore på tur til eit anna land for å oppleva og læra.

Eg må innrømme at eg er nyfiken på korleis fengselstilhøva er for kvinner i okkuperte Vest-Sahara, og difor har spurt spesielt om å få treffa desse jentene. Eg møter dei i ein varm heim med endå varmare te og smakfulle sotsaker på bordet, langt unna fengselet eg har bede dei om å skildra. Ho fortel grundig om fengselsopphaldet og skildrar korleis avhøyra systematisk vart brukt for å demoralisera og audmjuka:

«Den psykologiske torturen var den verste. Under avhøyra vart me slått, men mest av alt vart me audmjuka ved å verte kledne nakne framføre mange menn som skulle avhøyre oss. Dette er forferdeleg audmjukande for meg som saharawisk kvinne.»

Fengselet som heile tida vert referert til som «The Black Prison» har ut i frå det kvinnene fortel ein direktør som styrer med hard hand og er «konge» i sitt fengsel.

«Fengselsdirektøren tvinga oss til å arbeida hardt men me nekta og vart plasserte på celle med mange prostituerte som røyka heile tida. Me havna alltid i diskusjon med dei andre fangane, som skulda oss for å vera dei som hadde drepe marokkanarar i dei store demonstrasjonane ein månad før. Då avtala me å starte ein sveltstreik.»

Det viste seg at sveltstreiken vann fram og jentene fortel at dette gjorde at tilhøva betra seg:

«Etter 48 timar vart me sett på ei celle aleine berre oss politiske fangar. I ti dagar nekta fengselet å gje oss vår lovfesta rett til å prata med familiane våre. Det vil sei at me ikkje kunne ta i mot mat frå familiane våre og måtte eta den dårlege maten fengselet serverte. Etter desse ti dagane vitja nokre parlamentarikarar frå Rabat fengselet for å inspisera forholda, så me klaga til dei. Etter det kjefta fengselsdirektøren på meg og spurte om eg var dum som klaga på forholda til fengselet si eiga inspeksjon. Så slo han meg. Me gjekk så inn i ein ny sveltstreik. Denne varte i tre dagar, heilt til fengselet gav oss lov til å møta familiane våre 15 minutt kvar veke.»

Dei siste sju åra har dei to jentene vore inn og ut av fengsel. På det lengste sat dei 4,5 månadar bak murane. I møtet med meg har dei mykje på hjartet og sterke historiar å fortelja. Dei fortel om korleis lyset på cella alltid stod på slik at dei ikkje fekk sova om nettene og at dei heller ikkje fekk tilgang på fengselsbiblioteket slik dei vanlege fangane fekk. På mange måtar er det frustrerande å høyra jentene si historie om overgrep og urettferdighet. Jentene sine historiar vert for meg bilete på korleis nasjonen Vest-Sahara gjennom tiår under marokkansk okkupasjon har vorte utsett for overgrep.

Då eg spør jentene om dei ville gjort det same opp att dersom dei fekk høvet til å reisa på ei ny konferanse får eg eit kontant «Ja» tilbake.

«Ville familiane dykkar ha tillette det?»

«Ja, for dette landet er allereie eit fengsel.»

Det er hardt å være saharawisk student og ungdom i Vest-Sahara og Marokko. Her studerer vi røntgenbilder av en som nylig ble banket av politiet.

FRA BRILLER TIL BØRSE?

«Vi driver en fredelig motstandskamp. Vi har demonstrasjoner, både for saharawiske studenter rett til studier og for selvbestemmelse for vårt land og folk. Men hvem vet hvor lenge vi kommer til å fortsette sånn? Mange er lei av å vente», sier Mehdi.

Studenten, som tar engelsk ved universitetet i Rabat, forteller at det er mange som snakker om å ta til våpen igjen, frustrerte over mangelen på framskritt.

Kunnskap og kritisk tenkning har gang på gang bidratt til frigjøring både for samfunn og sosiale grupper. Dette er det mange saharawiske studenter jobber for: med utdanning som verktøy har håp om å overvinne okkupasjonen de lever under.

At kunnskap er makt har heller ikke gått de marokkanske myndighetene hus forbi, de bruker utdanningssystemet til å befeste okkupasjonen.

Marokko strekker seg langt for å mislede sin egen befolkning. Marokkos historie og geografi er forvandlet om til det ugjenkjennelige i marokkanske skolebøker. Marokkanere flest tror nå at Vest-Sahara alltid har vært en del av Marokko.

Myndighetene har tatt tak i utdanningssystemet allerede på barne-skolenivå, hvor de saharawiske elevene blir tvunget til å rope høyt at de er marokkanere. Under høyere utdanning kan politisk aktive studenter bli forfulgt og kastet ut. Mange av studentene vi møtte hadde vært i fengsel og opplevd både fysisk og psykisk vold.

Fatima er et av mange saharawiske skolebarn som opplever dette. I fjor hentet politiet dem ut av klasserommene og avhørte henne i tre timer før hun fikk gå tilbake til klassen. Beskjeden var klar; om hun eller vennene

deltok i demonstrasjoner eller aktivisme av noe slag ville de bli arrestert. De ble truet med vold og å få giftstoffer sprøytet direkte inn i blodet. «Om noen av dere forteller foreldrene deres at vi har snakket med dere kommer vi til å komme hjem til dere og bortfører dere», var beskjeden som 17 år gamle Fatima og klassekameratene sier de fikk av politiet før de forlot skoleområdet.

Fatimas tilfelle er ikke enestående. På Marokkos nasjonaldag er det obligatorisk feiring. At man selv - sammen med sitt folk - har blitt undertrykket av Marokko over lengre tid er ingen unnskyldning for å ikke å ta del i hyllesten av Marokko og kongen.

Klarer elevene tross alt dette å oppnå studiekompetanse, finnes det ingen høyere utdanningsinstitusjoner i Vest-Sahara, og man må reise til Marokko for å studere. Uavhengig av om man studerer musikk eller biologi må man som saharawisk student forvente at karakteren på eksamen avhenger av ett spørsmål; «Tilhører Vest-Sahara det marokkanske kongedømmet?»

Saharawiske studenter bruker utdanning for å oppnå frigjøring. Samtidig er mange frustrert over mangelen på politiske framskritt. Mehdi på studenthybelen sier det at verdenssamfunnet må ta tak i konflikten for saharawiske ungdommer bytter ut bøker og briller med sterkere våpen.

«Vi bruker brillene foreløpig», sier Mehdi.

For første gang har en spesialutsending for Vest-Sahara vært på besøk i Vest-Sahara. Det fikk ikke disse to kvinnene være vitne til.

SPESIALUTSENDING PÅ BESØK

I ørkenen utenfor hovedstaden El Aaiun sitter to unge saharawiske søstre i sitt tradisjonelle telt og forteller om da en FN-topp besøkte Vest-Sahara. Marokkansk politi hadde oppsøkt dem dager i forveien og tvunget dem til å ta ned teltene. Begrunnelsen var at delegasjonen skulle besøke en næringslivspark i nærheten, og det var ikke ønskelig at saharawiske telt skulle komme i delegasjonens synsfelt.

Hvem var denne FN-topp?

Generalsekretær Ban Ki-Moon er øverste leder for de som er ansatt i FN, organisasjonens sekretariat. Generalsekretæren har utnevnt en sjef for fredsprosessen i Vest-Sahara, en såkalt spesialutsending. Hans jobb er å legge til rette for forhandlinger mellom partene Marokko og Polisario. Spesialutsendingen til Vest-Sahara heter Christopher Ross, og er en tidligere amerikansk toppdiplomater og ambassadør.

Forhandlingene har vært så stillestående at det eneste partene har blitt enige om er at de ikke klarer å bli enige. Derfor har man gått vekk fra å bruke ordet «forhandlinger». Nå snakker man om at partene er i «samtaler».

Våren 2012 uttrykte plutselig Marokko at de ikke lenger hadde tillit til spesialutsendingen. De beskyldte ham for å være «ubalansert» i sin fredsmedling. Dermed ble det full stopp i samtaler. Hele prosessen ble satt på is, og pausen skulle vare i nesten et halvt år. Til slutt var det Ban Ki-Moon som personlig grep inn. Han ringte kongen av Marokko og fortalte at det vil være uaktuelt å finne en erstatning. Marokko måtte bite i gresset.

Marokkos overraskende avvisning av Ross skjedde få uker før spesialutsendingen hadde tenkt seg å besøke de okkuperte områdene av Vest-Sahara. Mange har vurdert det slik at Marokko ikke ønsket FN-utsendingens

reise til området, og at FN måtte finne en mer pro-marokkansk forhandlingsdirigent. Men Ross fikk forbli, og hans reise til Vest-Sahara skulle bli historisk. Det var første gang at en «spesialutsending til Vest-Sahara» faktisk besøkte Vest-Sahara.

Mens jentene i teltet måtte pakke ned teltet, var saharawier i andre deler av landet i full aktivitet for å vise Ross et ekte bilde av situasjon de befinner seg i. I hovedstaden El Aaiun samlet flere hundre fredelige demonstranter seg på et torg.

Menneskerettighetsaktivist Sidi Mohammed Daddach fortalte oss da vi møtte ham i Vest-Sahara at han fikk anledning til å møte Ross, og at han på ettermiddagen hadde deltatt i demonstrasjonen. Protesten ble brutalt slått ned av marokkanske sikkerhetsstyrker. Daddach fikk selv smake på politiets røffe behandling. En annen ledende menneskerettighetsaktivist, Aminatou Haidar, ble truet på livet og fikk bilen smadret. Samme dag florerte det videoer på nettet av overgrep. Videoene viser steinkastende marokkansk politi løpe rundt i gatene i El Aaiun, som pøbler.

Ross sitt besøk varte i to dager, så sank spenningsnivået igjen. I teltet sitter de to søstrene. I fire dager måtte teltet være fjernet.

Søstrene har ingen planer om å la teltet sitt tas ned igjen med det første.

Abdeslam Omar (t.h.) i diskusjon med en menneskerettighetsaktivist på besøk fra de okkuperte områdene

ET FN FOR ALLE?

Ikke alle land, folk og organisasjoner har like kort vei til FN som oss i Norge.

Abdeslam Omar arbeider hektisk fra kontoret sitt midt ute på ørkensletten i Algerie. Han er flyktning og generalsekretær i en organisasjon for familie-medlemmene til saharawier som har forsvunnet og som er politiske fanger.

«Mer enn 500 saharawier har forsvunnet i løpet av okkupasjonen. 22 av de saharawiske fangene har sittet i marokkansk militær fengsel i to år uten dom», sier han.

«Kan du ikke ta det til FNs Menneskerettighetsråd?», spør vi.

«Hvordan kan vi det?», svarer han tilbake. Han forklarer at de har et minimalt budsjett, og at de baserer seg på gaver fra enkeltpersoner i Europa. Summen han nevner for organisasjonens årsbudsjett ville knapt vært nok til å fly et par av organisasjonens representanter til Genève. De har hundrevis av skjebner i arkivene, og ressurser til å følge opp bare en brøkdel av casene. Når det er sandstorm forsvinner elektrisiteten på kontoret hans.

Dersom organisasjonen mot formodning skulle finne penger for å komme seg hele veien til Genève, vil de ikke få kreditering for å komme inn i FN-bygningen. Organisasjonene som får kreditering, må nemlig først være godkjent av FNs ECOSOC-komité. Og så lenge Marokko er medlem av ECOSOC-rådet, vil ingen saharawiske organisasjoner kunne få FN-godkjennelse. Marokko har sittet i rådet en årrekke.

Abdeslamams utfordring illustrerer et stort problem for den internasjonale rettsorden: Jo større stat, desto mer makt i FN og i det internasjonale diplomatiet. En liten stat – eller en ikke-eksisterende stat – vil vanskelig høres, om de i det hele tatt får delta på de viktige møtene. For en frivillig organisasjon som Abdeslam driver, fra et land som ikke en gang er medlem av FN, er FNs korridorer uendelig langt unna.

«Vitamin A fortified»: FN gir livsviktig nødhjelp. Ved en tabbe har de saharawiske flyktingene fått livsfarlig overdose av Vitamin A, ifølge norsk forsker. Disse kvinnene var ikke helt kjent med hva nytte Vitamin A har.

SMERTESTILLING

De bor ute i ingenmannsland. Et sted der ingen trær gror, og hvor det aldri var meningen at noen skulle overleve. Flyktingene fra Vest-Sahara holder til i et av verdens mest ugjestmilde områder i ørkenen i Algerie, helt avhengige av FNs nødhjelp.

På sommeren blir det over 50 grader varmt i flyktingleirene på den algeriske ørkensletten. De saharawiske flyktingene er avhengig av internasjonal humanitær bistand, i form av mat, vann og husly. Det er FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) som koordinerer det internasjonale nødhjelpsarbeidet i flyktingleirene i Algerie. Men hvert år er de like sent ute.

«Når nødhjelpen først kommer til leirene, kommer den alltid helt i siste liten, og det er aldri nok. Det har vært like akutt hvert år i 37 år», sa en saharawisk minister til oss.

Hvert år må UNHCR gå på tiggerferd internasjonalt for å mobilisere ny støtte. 35 millioner amerikanske dollar er summen UNHCR har vurdert som nødvendig for å dekke flyktingenes årlige minimumsbehov. Men UNHCR klarer bare å skaffe til veie en brøkdel.

Istedenfor å planlegge finansieringen og transportene til det bistandsavhengige flyktingfolket lang tid i forveien, jobber UNHCR alltid bare med et 12 måneder langt perspektiv. Dette er en del av

UNHCR sin natur: Organisasjonen er opprettet for å håndtere akutte flyktingsituasjoner. Flyktingene lever i en akutt usikkerhet – på det trettisjuende året.

«Statene blir lei av å donere akutte bistandsmidler hvert eneste år, i mange år på rad, til den samme befolkningen. Noen ganger oppstår det kriser i andre land. Da blir hele vårt næringsgrunnlag truet», sier ministeren. For de saharawiske flyktingene kommer bistandstrøttheten fra UNHCRs givere på toppen av en alvorlig økonomisk krise som har slått hardt inn over Spania. Bistanden fra spanske myndigheter og sivilsamfunn har vært den viktigste utenlandske kilden for nødhjelp utover FN-støtten. Krisen i Spania får nå direkte konsekvenser på flyktingenes middagsbord.

Mens UNHCR har det overordnede humanitære FN-ansvaret i flyktingleirene, er det søsterorganisasjonen Verdens Matvareprogram (WFP) som står for matvarebistanden. WFP gir ofte mat fra overskuddslagre rundt i verden.

«FN er livsviktige i flyktingleirene. Men de fungerer ikke alltid optimalt. Ofte er de lite effektive, og over-byråkratiske. Når FN trår feil, tør heller ikke flyktingene selv være vaktbikkje, for de er jo helt avhengige av bi-standen», sier Ingrid Barikmo, forsker ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Hun har i 12 år drevet prosjekter og forskning i flyktingleirene støttet av Utenriksdepartementet og Kirkens Nødhjelp.

I fjor oppdaget Barikmo at en farlig feil hadde blitt gjort i nødhjelpen.

Mens UNHCR har det overordnede humanitære FN-ansvaret i flyktingleirene, er det søsterorganisasjonen Verdens Matvareprogram (WFP) som står for matvarebistanden. WFP gir ofte mat fra overskuddslagre rundt i verden. Barikmo fant ut at WFP hadde donert en spesiell type mel til flyktingleirene som stammet fra et overskuddslager i USA. Melet førte til at flyktingene i fem måneder fikk så høye doser med Vitamin A at det kan være skadelig for gravide.

«Vitamin A lagres i leveren, og er farlig for gravide fordi fostre kan skades. Derfor spiser gravide i Norge ikke lever. Uten å vite det, ble flyktingene utsatt for ekstreme nivåer av et stoff som kan være livsfarlig», sier Barikmo.

UNHCR er i dag det synligste og viktigste FN-organet i de saharawiske flyktingenes hverdag. Deres mandat er å ta vare på flyktingenes ve og vel, og bistå i å løse flyktingsituasjoner ved å returnere dem hvis dette er trygt, integrere dem hvis de er villige eller omplassere dem til andre land. Ingen av disse alternativene er aktuelle for saharawiske flyktinger. Så lenge konflikten ikke er løst, vil FNs flyktingorganisasjon bare midlertidig gi akutt pleie til de trengende.

«Eksil er som en lungebetennelse, man trenger antibiotika. I dette tilfellet er den rette type antibiotika å finne en politisk løsning. Jeg kan ikke tilby det. Jeg har bare aspirin for å døyve smerten», sa FNs høykommissær for flyktinger, António Guterres, da han besøkte de saharawiske flyktingene for noen år siden.

FNS HØYKOMMISSÆR FOR FLYKTINGER (UNHCR)

FNs høykommissær for flyktinger (UNHCR på engelsk) har hovedkvarteret sitt i Genève og beskytter og støtter flyktinger etter oppfordring fra en regjering eller FN. Organisasjonens oppdrag er å lede og koordinere internasjonale aksjoner for å beskytte flyktinger og løse flyktingproblemer.

VERDENS MATVAREPROGRAM (WFP)

Verdens matvareprogram (WFP på engelsk) er verdens største humanitære organisasjon og FNs spydspiss i kampen mot sult. Organisasjonen driver både nødhjelpsarbeid og utviklingsprosjekter over hele verden. WFP samarbeider nært blant annet med UNHCR.

Oslo, 27. februar 2013

*Kopi sendt til:
Stortingets utenrikskomité,
De norske ambassadene i Rabat og Alger,
Norges faste FN-delegasjoner til New York og Genève*

ÅPENT BREV OM VEST-SAHARA:

TAL VEST-SAHARAS SAK I FN!

De undertegnede 18 organisasjonene ønsker med dette å trekke fram en sak for utenriksministeren som er av stor viktighet for oss: okkupasjonen av Vest-Sahara.

Vi henvender oss med dette til utenriksministeren med en appell om at Norge må bruke langt sterkere virkemidler for å støtte FN i arbeidet med å løse Vest-Sahara-konflikten.

Mer enn 20 år etter at folkeavstemningen i Vest-Sahara skulle vært avholdt, har saharawiene mistet troen på FNs evne til å forsvare deres legitime rett til selvbestemmelse og dets vilje til å beskytte menneskerettighetene. Det er all grunn til å tro dette vil føre til uro. Frustrasjonene er i ferd med å nå et kokepunkt, og Polisario er under sterkt press fra sitt eget folk for å vende tilbake til våpen. Marokkos folkerettsstridige og ulovlige okkupasjon av Vest-Sahara er årsaken til de spente relasjonene mellom Algerie og Marokko. Konflikten er til direkte hinder for samarbeid, stabilitet og utvikling i regionen.

«Jeg ber nøkkelaktører i det internasjonale samfunn om å utøve sin innflytelse», uttalte FNs spesialutsending til Vest-Sahara, Christopher Ross, etter å ha konkludert besøkene til Nord-Afrika i november 2012. Han advarte om at krisen i Vest-Sahara har pågått «alt for lenge» og kalte enhver aksept av status quo «alvorlig feilvurdering». Ross er særlig redd for at den faretruende utviklingen med usikkerhet og destabilisering av Sahel-området kan spre seg til Vest-Sahara.

Det vil være «tragisk for både Vest-Saharas folk og Nord-Afrika av øvrig», uttalte Ross, og understreket at det hastet å finne en løsning.

Våre organisasjoner sendte representanter til Vest-Sahara og til FN-institusjonene i løpet av fjoråret. Vår felles erfaring er at FN åpenbart har sviktet i sitt oppdrag i Vest-Sahara. Vest-Saharas folk ønsker en løsning som er i tråd med de over 100 FN-resolusjonene om selvbestemmelse, mens Marokko utelukkende vil ha en løsning som avviser dette. De to partenes tilnærming er gjensidig utelukkende.

Det er åpenbart at hovedproblemet i Vest-Sahara-konflikten er at Marokko har nære allierte med permanente seter i FNs Sikkerhetsråd. Så lenge Frankrike åpenlyst forsvarer Marokkos interesser, og dermed undergraver saharawienes rett, er det viktig at stater som Norge prioriterer å ta et aktivt og synlig standpunkt i spørsmålet om avkolonisering av territoriet.

Vi mener det er essensielt at Norge krever at Frankrike slutter å sabotere folkeretten og saharawienes rettigheter. Norges hovedtilnærming i Vest-Sahara-saken er at man støtter FNs bestrebelser i Vest-Sahara. Vi mener at ingenting ville støttet FN-prosessen mer enn om Norge kunne bidra til at Frankrike skifter kurs i en mer konstruktiv retning.

Spørsmålet om Frankrikes rolle i Sikkerhetsrådet gjør seg spesielt utslag i mangelen på beskyttelse av menneskerettighetene i territoriet. Det er Frankrike som år etter år nekter at FN-operasjonen i Vest-Sahara skal kunne permanent overvåke og rapportere på overgrepene i området.

Et slags kompromiss ble inngått i Sikkerhetsrådsresolusjon 1979 (2011), med referanse til FNs Menneskerettighetsråds spesialrapportørmekanisme. Det er vår oppfatning at mekanismen har fullstendig sviktet i å adressere menneskerettighetsovergrepene mot saharawier. Den faktiske gjennomføringen av ordningen i løpet av de siste to årene har vært a) et kort dagsbesøk til Dakhla av FNs spesialrapportør for kulturelle rettigheter og b) et todagers besøk til El Aaiun av FNs spesialrapportør mot tortur. I forhandlingene forut for Sikkerhetsrådsresolusjon 2044 (2012) ble det argumentert for at man måtte gi Sikkerhetsrådet tid til å vurdere effekten av disse tiltakene før man tar nye skritt. To år er tilstrekkelig for å vurdere dets effekt. Nå er det på tide at svakhetene ved ordningen diskuteres og finner sin løsning.

Behovet for kontinuerlig overvåkning virker å være klart for alle. En lekket utkast-tekst fra OHCHR, ment for Generalsekretærens rapport i april 2011, slo fast at «alleged violations of the spectrum of rights over the reporting period demonstrate the critical need for the establishment of an effective international mechanism for regular independent, impartial and sustained human rights monitoring and reporting».

Våre delegasjoner til Vest-Sahara har selv funnet at det pågår fortsatte og alvorlige brudd mot menneskerettighetene, inkludert overfor barn, ungdom og studenter. Det virker å være full straffrihet for marokkansk politi som begår overgrep mot saharawier, selv i varetekt og i fengsel.

17. februar 2013 ble 25 saharawier dømt i en marokkansk militærdomstol. De 25 hadde deltatt i en protestleir hele 2 år og 3 måneder før. Alle skal ha signert innrømmelser med fingeravtrykk uten at de selv visste det, med hendene bundet, i blinde. Ni av dem fikk livstid, 14 av dem ble idømt dommer på mellom 20 og 30 år.

Kolonitiden er et av de styggeste eksempler i moderne historie på en verdensorden der makt rår over hva som er rett. I den sammenheng vil vi berømme Regjeringen for å ha gjort en grundig stortingsmelding om FN. Stortingsmeldingen gjenspeiler godt den holdningen som vekslende norske regjeringer har hatt for å styrke den internasjonale rettsorden og til å bruke FN i fremmet av internasjonale kjøperegler mellom verdens stater.

I tråd med meldingen og norsk FN-politikk, håper vi Norge vil utvise en sterk og utvetydig støtte til det saharawiske folkets legitime og fredelige kamp for selvbestemmelse.

VI APPELLERER TIL REGJERINGEN:

- * å arbeide aktivt opp mot Sikkerhetsrådet for at den kommende resolusjonen innfører en omfattende og permanent mekanisme for å overvåke menneskerettighetsovergrepene i Vest-Sahara, enten under OHCHR eller SRSRG;
- * å arbeide aktivt opp mot Sikkerhetsrådet for at MINURSOs opprinnelige mandat om å gjennomføre en folkeavstemning i Vest-Sahara implementeres;
- * å kreve at sammensetningen av «Group of Friends of Western Sahara» må endres, slik at stater som aktivt taler Vest-Saharas sak inkluderes i gruppen;
- * å følge opp den velplasserte anbefalingen som Norge ga til Marokko i FNs Menneskerettighetsråd under Universal Periodic Review-gjennomgangen i 2012, og be Marokko forklare bakgrunnen til at de ikke ønsker å akseptere internasjonale minstestandarder for organisasjonsregistrering;
- * i fraværet av lovlige saharawiske sivilsamfunnsorganisasjoner, å finne måter å stimulere til saharawiske organisasjoners fortsatte arbeid under okkupasjon;
- * å kreve at Marokko løslater saharawiske politiske fanger, og ikke benytter tortur eller militære domstoler for sivile rettsprosesser;
- * å oftere benytte en entydig folkerettslig terminologi om «okkupasjonen» og «anneksjonen» av Vest-Sahara i offentlige uttalelser;
- * å svare positivt på appellene fra Frente Polisario om økt humanitær bistand til flyktningleirene i Algerie;
- * å øke den norske finansielle støtten til de FN-organiserte tillitskappende arbeidet mellom partene;
- * å tale saharawienes sak i alle de FN-organisasjonene der saharawienes sak fortjener å bli lyttet til, inkludert a) å ta initiativ til at UNFCCC/CDM kategorisk avviser å behandle søknader for energiprojekter i okkuperte Vest-Sahara; b) å ta initiativ til at den norskstøttede havforskningen i Vest-Saharas farvann gjennom FAO inkluderer saharawisk konsultasjon; c) å ta initiativ til at UNESCO besvarer henvendelser fra Polisarios eksilregjering om bevaring av saharawisk nasjonal kultur; d) at finans- og utviklingsorganisasjoner som samarbeider med at Marokko og med næringsliv i Marokko tydelig forhindrer at støtten benyttes i Vest-Sahara;
- * å be WFP undersøke hvordan organisasjonen kunne donere livsfarlig Vitamin A-beriket nødhjelp til flyktningene i Algerie over en periode på fem måneder i 2011, for å forhindre at det skjer igjen;
- * å følge opp tidligere lovnader med å sørge for at norsk frarådning mot næringsliv i Vest-Sahara gjøres kjent internasjonalt, og formidle aktivt internasjonalt den norske tolkningen av FNs rettslige vurdering om oljeaktiviteter av 2002;
- * å arbeide aktivt for at nært allierte stater i EU forkaster en ny fiskeritavtale med Marokko dersom Vest-Sahara ikke er spesifikt ekskludert fra avtalen, særlig sett i lys av at Marokkos fiskeridata i er delvis innhentet av norsk-støttet FAO-forskning.

Vi vil til slutt få benytte anledningen til å påpeke at vår erfaring fra Vest-Sahara tilsier at de norsk-støttede humanitære og tillitskappende tiltakene i territoriet har blitt tatt svært godt imot.

Ser fram til svar,
Med vennlig hilsen,

Eskil Pedersen,
leder, Arbeidernes Ungdomsfylking

Ingrid Aas Borge,
leder, Changemaker

Kyle Tsigakis,
leder, FO-studentene

Himanshu Gulati,
formann, Fremskrittspartiets Ungdom

Ann Ørjebu,
leder, Industri Energis Ungdomsutvalg

Fredrik Glad-Gjernes,
utenlandssjef, KFUK-KFUM Global

Elisabeth Løland,
leder, Kristelig Folkepartis Ungdom

Ingrid Rostad,
fungerende leder, Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom

Vebjørn Sture,
leiar, Norsk Målungdom

Øyvind Berdal,
leder, Norsk Studentorganisasjon

Andrea Sjøvoll,
leder, PRESS –Redd Barna Ungdom

Seher Aydar,
leder, Rød Ungdom

Sandra Borch,
leder, Senterungdommen

Andreas Christiansen Halse,
leder, Sosialistisk Ungdom

Anja Bakken Riise,
leder, Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpfond

Erik Hagen,
daglig leder, Støttekomiteen for Vest-Sahara

Paul Joakim Sandøy,
leder, Unge Høyre

Sveinung Rotevatn,
leder, Unge Venstre

PAFF PÅ FACE

Det er én måned siden jeg dro fra okkuperte Vest-Sahara. Jeg har ingen søt te laget i tre omganger og ingen politimann utenfor døra.

Jeg skriver ikke notatene mine i koder. Jeg river ikke opp papiret i småbiter og kaster det så fort jeg ser en uniformert person på gata. Jeg tar heller ikke minnekort ut av alle kamera og gjemmer dem godt i sokker og skjulte lommer før jeg går ut døra.

En saharawisk venn skriver til meg på Facebook. Han lurar på hvordan det går og hvordan jeg har det. Jeg svarer og skal til å avslutte med; «håper alt er bra med deg!» slik jeg ofte gjør på slutten av en melding. «Håper alt er bra!» - når jeg veldig godt vet at det slettes ikke er bra? Jeg er veldig klar over at faren hans ble tatt inn til avhør fordi de møtte oss. Jeg vet at en av kompisen hans fikk politibesøk på jobb med trussel om å bli sparket, for akkurat samme grunn.

Jeg vet at han selv fikk beskjed om å komme til politistasjonen, noe jeg også har lært hva innebærer.

På tross av all usikkerheten som følger internasjonale besøk, ber saharawiene om at vi skal komme for selv å se undertrykkelsen.

Igjen, hva skal man svare da? Ordene finnes ikke. Jeg kan ikke en gang forestille meg hvordan det må være å ikke kunne si sin egen nasjonalitet høyt på gaten, langt mindre å skulle gå igjennom arrestasjoner og tortur for å bare være meg

Kontrastene til Norge er til å bli paff av.

«Hils familien din masse!», skriver jeg.

LES MER OM ORGANISASJONENE VÅRE PÅ

www.auf.no, www.changemaker.no, www.fo.no, www.folkehjelp.no/ungdom2, www.fpu.no,
www.industrienergi.no, www.kfuk-kfum-global.no, www.krfu.no, www.målungdom.no, www.press.no,
www.saih.no, www.senterungdommen.no, www.student.no, www.su.no, www.rødungdom.no,
www.ungehoire.no, www.ungevenstre.no, www.vest-sahara.no

LES MER OM VEST-SAHARA PÅ WWW.VEST-SAHARA.NO
LES MER OM FN PÅ WWW.FN.NO OG WWW.UN.ORG

ISBN 978-82-303-2255-0